

Nationale Boomgaarden Stichting v.z.w.

Vereniging voor pomologie, boomgaard- en landschapsbeheer

(staatsblad 2 09-2005)

Leopold-III-sstraat 8 3724 Vliermaal, tel: 012/391188; fax: 012/747438

E-mail: info@boomgaardenstichting.be Website: www.boomgaardenstichting.be

Belevingswaarden

In kader van het Leaderproject:
De boomgaard als school en atelier

Beleving eigen omgeving

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

INHOUD

Fiche.....	2
Inleiding.....	2
Handleiding.....	4
1. Wat kan men beleven in een boomgaard?.....	5
2. Verwerking.....	5
Bijlagen.....	8
A. Uitnodiging.....	8
B. Traject en rustpunten.....	9
C. Culturele en historische gegevens Steenbroekgebied en Hern dorp.....	10
D. Attributen.....	13

FICHE

Onderwerp	Belevingswaarden in, rond en van de boomgaard
Doelgroep	Voor iedereen geschikt
Doelstellingen	- De genodigden laten beleven, elk op zijn manier. - De genodigden kennis laten maken met verschillende mogelijkheden van beleven. - De genodigden herkenningspunten bieden in deze setting. - De genodigden weten de natuur en de boomgaard te appreciëren.
Moment	Eender wanneer, best bij mooi weer
Tijd	Aangepast aan de leeftijd van de groep
Werkwijze	- Datum kiezen - Traject kiezen - Gids/verteller zoeken - Genodigden aanschrijven - Culturele en historische gegevens verzamelen en bundelen Optioneel: - Een versnapering voorzien

INLEIDING

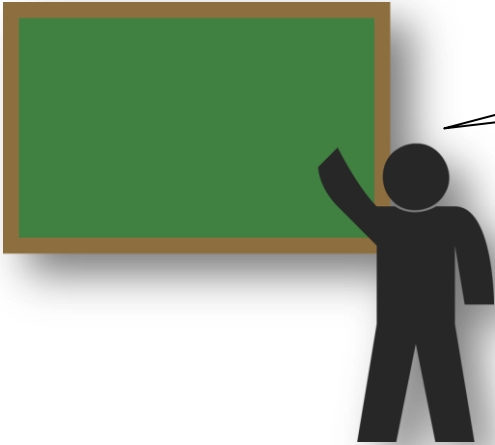
De dag van vandaag gaat alles in een sneltempo, we staan een beetje in automatische piloot en nemen de dingen aan als een vanzelfsprekendheid. We rijden in auto's voorbij al dat moois, we werken in hoge gebouwen ver van alles en iedereen, en als we vrije tijd hebben besteden we die liever achter onze tablet of smartphone om te "socializen" zoals men vaak in de mond neemt. Wat als we nu eens uit deze routine stappen en eens werken op locatie, of in plaats van de snelle wagen eens met de fiets naar het werk of school? Weten we nog alles te waarderen als we het leven zo voorbij laten lopen? We gaan in dit project dieper in op de belevingswaarden in een boomgaard, het gewoontebest eens op vreemd terrein laten functioneren.

Al wandelend genieten
van de schoonheid der
natuur en het erfgoed
bewonderen.

Rust opzoeken, luisteren,
samenkomen en sporten
zoals 'Yoga'.

Educatie, kunst en leren
over de historische
gegevens.

HANDLEIDING

Als vereniging kozen wij ervoor een Cultuur en Historische wandeling te maken doorheen landschappelijke en deels eigen beheerde gebieden. We bewandelen een pad doorheen de boomgaard in zijn eigenheid en schoonheid. We kunnen genieten van deze setting. Niet alleen het erfgoed wat ons gegeven is door de jaren heen maar ook de vernieuwing die de NBS hierin teweegbracht is duidelijk merkbaar. Dit in samengaan met de geschiedenis die verscholen ligt achter het mooie groen is al een hele belevenis.

1. WAT KAN MEN BELEVEN IN EEN BOOMGAARD?

Als je de boomgaard aanschouwt als een podium voor belevingswaarden dan kan jouw fantasie de vrije loop nemen: gidsing doorheen de boomgaard met historische weetjes, sporten, ontspannen en leren in de boomgaard en nog zo veel meer. De invulling van belevingswaarden is afhankelijk van de persoon/instelling die het organiseert.

- **Economisch:** imago, aantrekkelijkheid, stabiliteit, cumulatieve attractie
- **Sociaal:** verbondenheid, veiligheid, ongelijkheid, insluiting, ontmoeting, sport
- **Ecologisch:** ruimte, rust, schoonheid, gezondheid, voorraden, ecosystemen
- **Cultureel:** eigenheid, schoonheid, contrast, erfgoed, integratie, vernieuwing
- **Historisch:** geschiedenisbijdrage, kunst
- **Educatie:** vermogen om intellectuele waarde te creëren

Opdracht:

Ga zelf even na wat er kan beleefd worden in of rond de boomgaard.

2. VERWERKING

Doel: De boomgaard op verschillende manieren beleven

Tijdsplanning: De wandeling zal +/- 1uur duren

Publiek: Breed publiek, iedereen tussen 0 en 99j

Vorbereiding:

- a. Kiezen van een datum
- b. Kiezen van het traject
- c. Gids/verteller
- d. Uitnodiging maken en versturen (bijlage)
- e. Culturele en historische gegevens verzamelen en bundelen
- f. Extra: een hapje achteraf kan

Concrete uitwerking:

a. Kiezen van een datum.

Organiseer een vergadering/bijeenkomst of contacteer elk meewerkend lid afzonderlijk.
Bespreek de vrije data en kies de meest passende.
Leg deze vast in de agenda.

b. Kiezen van het traject.

Bespreek tijdens de vergadering/bijeenkomst of bij elk lid afzonderlijk welke trajecten en/of gebieden aansluiten en aanleunen bij de gekozen beleving: Culturele en Historische waarde en vice versa.

Voor het uitstippelen van de route heb ik volgend programma gebruikt. Hierop kan een account gemaakt worden zodat je ze veilig kan opslaan. <https://www.routeyou.com/nl-be> (Bijlage 3)

Zorg voor de nodige rustpunten om de uitleg duidelijk over te brengen aan het gehele publiek.

c. Nodig een gids/ verteller uit.

Ga op zoek binnen de organisatie/vereniging of omwonenden die zich willen inzetten als verteller, gids of poët.

d. Uitnodiging maken

Maak in MS Word of een speciaal programma zoals Indesign de uitnodigingen.

Vermeld goed volgende elementen:

- **Begroeting – aanspreking**
- **Wie:** Vrijwilligers 'de KERS®' & Nationale Fruitexpo
- **Wat:** Wandeling + Hapje & Tapje
- **Waar:** B&B Nollekes Winning
- **Wanneer:** zo 17 september 2017
- **Uur:** 10 u. tot 14 u.
- **Eventuele voorschriften:** wandelschoenen, regenjas, ...
- **Eventueel kerend antwoord:** seintje bij aanwezigheid + datum
- **Logo organisatie:** NBS-Logo
- **Eigen adresgegevens**

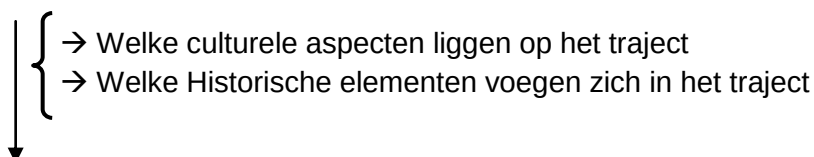
Versturen: e-mail, post, handmatig binnensteken, social media

e. Verzamelen van gegevens

Verzamel gegevens rond de belevingswaarde die gekozen werd.

Als vereniging kozen we voor Culturele en Historische belevingswaarde.

Eenmaal op de hoogte kan er hierrond een verhaallijn in functie van het traject opgebouwd worden.

(Zie bijlage)

f. Extra

Wanneer het traject bekend is, kan men eventueel starten en eindigen aan een restaurant/brasserie in de buurt en deze dan functioneel gebruiken om de samenhang positief te vergroten.

Gezellig tafelen is altijd goed voor een groepsgevoel en zorgt voor minder stress.

Ook kan men dit praktisch gaan inzetten als parking.

Als ieder apart komt heeft men nood aan plaats voor de voertuigen.

Contacteer het restaurant/de bistro, leg de datum en het juiste uur vast en maak concrete afspraken.

- +/- Hoeveel personen
- Keuzemenu
- Zitplaats (zaal, veranda, terras)
- Uur van aankomst

Bv. B&B Nollekes Wining

- Contacteren en afspraak maken ✓
- Parking kan gebruikt worden ✓
- Zaal apart reserveren ✓
- Uur van aankomst bevestigen ✓
- keuzemenu (3 opties) samenstellen ✓

BIJLAGEN

A. UITNODIGING

Begroeting - Aanspreking

Cherry the Volunteers

Uitnodiging!

*Beste vrijwilliger,
Wij danken u van harte voor de bereidwillige hulp die we ieder jaar, ter gelegenheid van "de KERS®" en de Nationale Fruithappening, mogen ontvangen.
Graag willen wij U dan ook uitnodigen voor een gezellig samenzijn in de prachtige natuur met een etentje als afsluiter.*

Wat: Culturele en Historische wandeling doorheen het NBS Steenbroekgebied en Hern Dorp
Hierna verwelkomen wij u aan een warm buffet.

Waar: B&B Nollekes Winning - Schalkhovenstr. 79, 3732 Schalkhoven/ Hoeselt

Wanneer: zo 17 september 2017 - Samenkomst: Parking B&B Nollekes Winning

Uur: Start 10.30 u.

Mee te brengen: Goed humeur, laarzen of wandelschoenen, regenas en/of paraplu (zo nodig)

Ten laatste voor 12 september 2017 een seintje dat u aanwezig kan zijn a.u.b.

Nationale Boomgaardenstichting vzw
Leopold III-straat 8, 3724 Vliermaal
Tel.: 012/39.11.88 - nbs@boomgaardenstichting.be

Logo NBS

Seintje

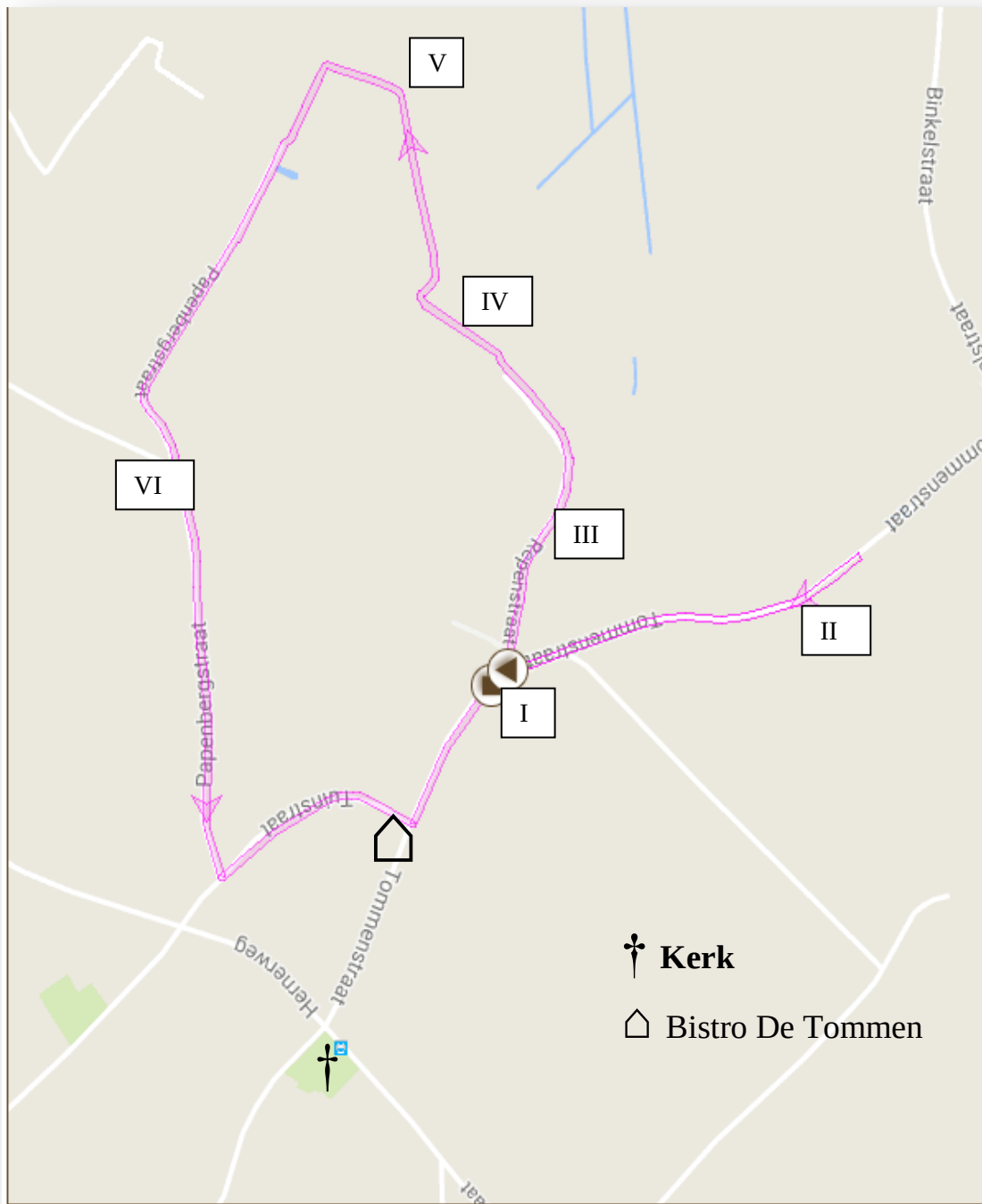
Belangrijke elementen

Eigen
adresgegevens

B. TRAJECT & RUSTPUNTEN

Op het traject zullen wij stoppen op 6 plaatsen.

- I. 3 Tumuli
- II. Perceel NBS
- III. Perceel NBS + Villa
- IV. Perceel NBS
- V. Bewijzing
- VI. Duivelskruis

C. CULTURELE & HISTORISCHE GEGEVENS STEENBROEKGEBIED EN HERN DORP

Het Steenbroekgebied gaat terug tot in de tijd van de Romeinen en de Kelten.

Uit de Romeinse periode bevindt zich, vlakbij de bron gelegen in dit gebied, een Romeinse Villa (Herenboerderij), gebouwd door en voor rijkere Romeinse landeigenaren, waarvan 40 jaar geleden de resten nog waren vast te stellen.

Helaas werd deze in de jaren 50 als een gemeentelijke stortplaats in gebruik genomen. Hierdoor kwamen tonnen huishoudelijk vuil en landbouwafval op deze unieke relictten terecht.

Het Steenbroekgebied is een enorm rijk en gevarieerd natuurgebied met moeras, hellingbos en boomgaarden.

De holle wegen in deze streek zijn ontstaan nadat de kustlijn zich 26 miljoen jaar geleden heeft weggetrokken, de getuigen hiervan zijn de Diestiaanheuveld ("de stille getuigen" in de volksmond), dit waren voorheen zandbanken zoals je ze vandaag nog aan onze kust vindt. De combinatie van deze steile hellingen en stevig materiaal was ideaal voor het ontstaan van holle wegen.

Geologisch is het een leemige, kalkhoudende bodem, onder de dunne deklaag zit een zandlaag die rijk is aan fossielen en schelpen. Verder gravend vindt men hier een dikke kleilaag, grijsgroen van kleur, met donkere humusverkleuring aan de bovenrand. In deze kleilaag zijn gipskristallen terug te vinden, die eruitzien als glazen staafjes.

Ecologisch is dit een waar pareltje.

Hier vindt men een rijke moerasflora op kalk, vele zeldzame moerasplanten hebben hier hun stekje, naast vele mossen, gevonden. Meer dan 20 vogelsoorten werden hier waargenomen samen met een belangrijke biotoop voor amfibieën en zeldzame salamanders.

Steenbroek 1 is een van de oudste boomgaarden in NBS beheer binnen het Steenbroekgebied.

Deze boomgaard werd aangekocht in 1979 en gerenoveerd met aanplant van 50 hoogstammige fruitbomen. In 1984 bij de oprichting van NBS kreeg de NBS deze in beheer. In dit gebied vloeit in NW-richting een bronbeekje door de boomgaard om in de ZW-richting naar de kasteelvijvers van Neerrepen af te buigen en van daaruit in het Demerbekken terecht te komen.

Steenbroekgebied vandaag

Het eigenlijk Steenbroekgebied met zijn zowat 9 ha uitgestrektheid is momenteel in beheer bij de Vlaamse Gemeenschap en de NBS: de Vlaamse Gemeenschap voor het moerasig gedeelte en bosgebied (zowat 6 ha), de NBS voor de boomgaarden (3 ha). Op het plan aangegeven met n° I tem VII. De huidige situatie werd in het leven geroepen door de RV Kolmont die eind 90 in het gebied werd doorgevoerd.

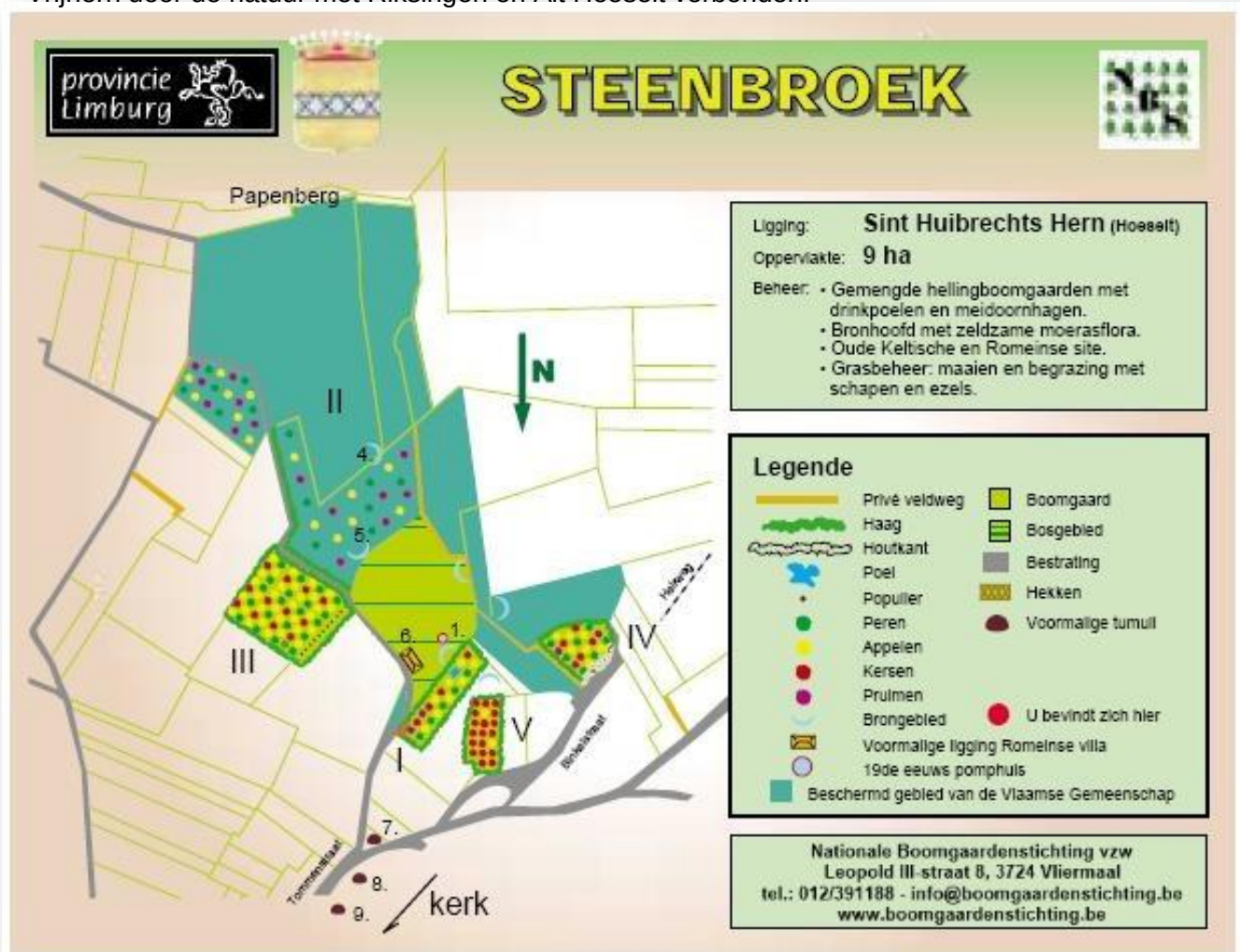
Nog niet zo lang geleden slaagde de NBS erin een zesde boomgaardperceel in de bufferzone van het Steenbroekgebied aan te kopen. Een perceel van 0,40 ha groot en aansluitend bij de oude kersengard (perceel 5) en eveneens grenzend aan de Hernerweg. Spievormig afdalend tot bij het

bronhoofd grenzend aan de Steenbroekboomgaard 1. Deze praktijk was vroeger de gewoonte om elk perceel zoveel mogelijk toegankelijk te maken en om drinkmogelijkheid voor het vee te voorzien.

Langzaam maar zeker sluit de kring van boomgaardenbuffer zich rond het kerngebied Steenbroek. Kort gezegd: in een goede 20 jaar is de Steenbroekboomgaard geëvolueerd tot een heus Steenbroekgebied.

Wandelpad

Het Steenbroekgebied wordt volledig doorkruist door een wandelpad dat Steenbroek-Papenberg-Vrijhern en de Kluis van Vrijhern met elkaar verbindt en zo verder doorgang geeft naar de Wijngaardbossen en het fietsroutenetwerk. Door dit wandelpad van 2 km is Sint-Huibrechts-Hern via Vrijhern door de natuur met Riksingen en Alt Hoeselt verbonden.

Perceel I: Boomgaard Stb. I NBS groot 0,4 ha

Hellingboomgaard, privé eigendom, beheer bij NBS

Perceel II: Boomgaard Stb. II VI. Gem. groot 1,5 ha.

Perceel III: Boomgaard Stb. III NBS groot 1 ha

Perceel IV: Gemengde Boomgaard Heierweg – Stb.IV NBS groot 0,5 ha.

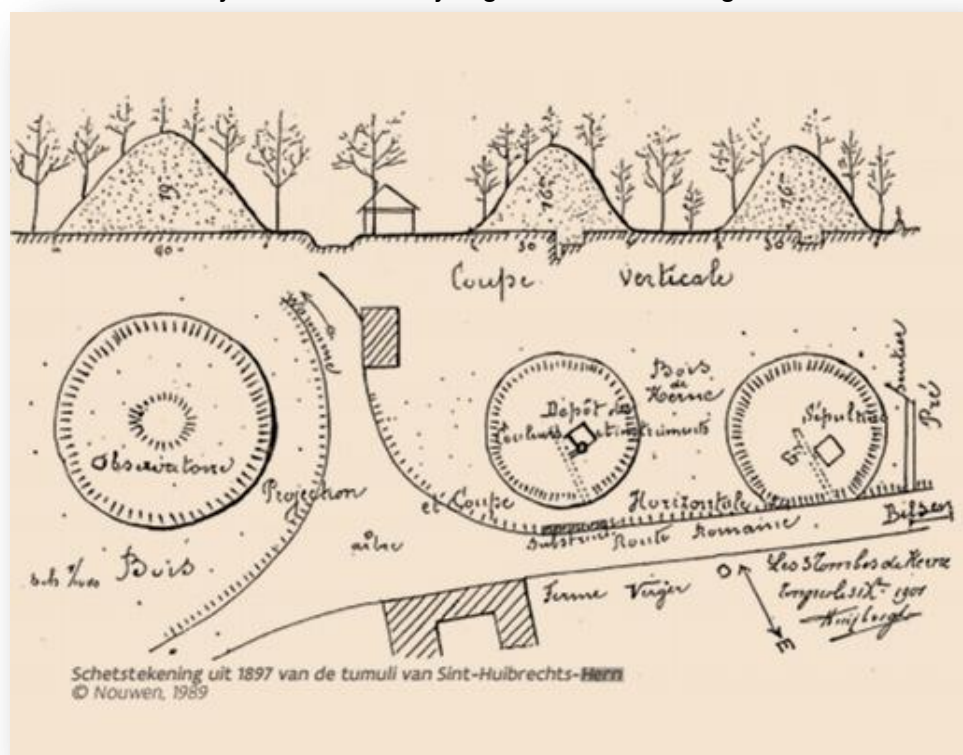
Perceel V: Kersenboomgaard – Stb. V NBS groot 0,5 ha.

Bos Hoeselt erfpacht

Hern Dorp

Hern was in Loonse leen door de familie Hamal. Van de 1^e helft van de 16^e eeuw tot het einde van de 18^e eeuw was het in het bezit van de familie Renesse.

Voor 1900 was Hern altijd een afzonderlijke gemeente met burgemeester.

Hern Dorp was een vroeg middeleeuwse bedevaartplaats ter ere van St-Hubertus (Patroonheilige van de jacht). Vrijhern lag in een kerkelijke enclave, de wijk Vrijhern lag ingesloten tussen 3 wegen in een diepe terreininzinking ten westen van een vroeg middeleeuwse vaarweg, oorspronkelijk een Gallo-Romeinse diverticulum of heerweg, die Tongeren verbond met Nijmegen.

Tumuli waren populair bij Rijke Romeinse Landeigenaren die op Herenboerderijen (villae) leefden. Hierin werden vaak sierbeslag, riemen, messen, schildersmateriaal (Doosjes gevuld met kleurpigmenten) en kandelaars geborgen.

In de kerk van Sint-Huibrechts-Hern of in de volksmond Hern Dorp is een beeltenis van een labyrint gevonden dat grote gelijkenissen vertoont met een heidens model dat dateert van 2000 voor Christus. Het labyrint is opgebouwd vanuit kwadranten tot het zogenaamde acht-spakig jaarwiel.

Door bewoners en onszelf “Hern” genoemd (wat af te leiden is van Hoorn), was een Cultusplaats voor Keltische God-Jager Cerunnos (levensgever - levensnemer) afgebeeld met hoorn of hertengewei.

Het Labyrint is een regeneratiesymbool. Later werd dit dorp verkerstend, samen met het verhaal rond Cerunnos, die vervolgens als Sint-Hubertus (patroonheilige van de jacht) aanbeden werd. Hier werd eveneens een verhaallijn rondgebreed, gelijkend op die van de Keltengod. Hij ging op Goede Vrijdag jagen (ook al was dit in tegenstelling tot zijn Christelijk geloof), ontmoette op zijn tocht een verlicht hert met een kruis in het midden van zijn gewei.

Duivelskruis

De legende gaat als volgt:

Op een tweesprong tussen Vrijhern en Sint-Huibrechts-Hern staat sinds mensenheugenis een nietig staakkapelletje: een houten kastje op een paal. Dit wordt op tijd en stond vervangen door een nieuwere versie.

Maar voor mensenheugenis stond op die plaats een kruis met een naam en een verhaal. Een ware legende!

Een weddenschap tussen boerenjongens, dat de ene de duisternis niet durfde te trotseren. Niets was minder waar! Hij vertrok op pad, gewapend met een mesthaak. De andere met een listig plan, zijn vriend ‘de duivel op het lijf te jagen’ gekleed in een koeienvel en horens op het hoofd. Hij hoefde niet lang te wachten of de dappere boerenjongen passeerde de tweesprong. “IK BEN DEN DUVEL,” klonk plots in het duister. Met een snelle reactie en een harde slag zeeg de zogeheten duivel op de knieën.

Bij thuiskomst ontdekte de boerenjongen de flauwe grap en vond zijn vriend levenloos terug. Waar hij stierf werd hij begraven, koeienvel en al!

D. Attributen

In de verzameling van historische gegevens kan men de vermelding Steenbroekgebieden en Tumuli terugvinden. Om deze te visualiseren en gemakkelijker in te prenten voor de deelnemers hebben we ze gelamineerd en worden ze tentoongesteld op de nodige plaatsen.

Zie volgende bladzijde.

